

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
Y. BOT
fremsat den 2. april 2014¹

Sag C-112/13

**A
mod
B m.fl.**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Oberster Gerichtshof (Østrig))

»Område med frihed, sikkerhed og retfærdighed — forordning (EF) nr. 44/2001 — samarbejde på det civilretlige område — retternes kompetence — stiltiende værnetingsaftale, hvis sagsøgte giver møde — fraværskurator — chartrets artikel 47 — EU-rettens forrang«

1. I den foreliggende sag anmodes Domstolen først og fremmest om at kende for ret, om en fraværskurators møde, når kuratoren er beskikket i henhold til national ret, kan betragtes således, at sagsøgte giver møde i henhold til artikel 24 i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område².

2. Betydningen af dette spørgsmål ligger i den omstændighed, at det, når sagsøgte giver møde i henhold til denne bestemmelse, automatisk medfører accept af den pågældende rets kompetence, selv når denne ikke har kompetence i henhold til de bestemmelser, der indføres med forordning nr. 44/2001.

3. Dernæst ønsker Oberster Gerichtshof (Østrig) oplyst, om de nationale retsinstanser i henhold til ækvivalensprincippet er forpligtede til at indbringe spørgsmålet om overensstemmelsen af en national lov, som de finder er i strid med Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), for en forfatningsdomstol med henblik på en generel annulation af denne lov i stedet for blot at undlade at anvende denne lov i den foreliggende sag i overensstemmelse med princippet om EU-rettens forrang.

4. I dette forslag til afgørelse vil jeg redegøre for, hvorfor jeg mener, at artikel 24 i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at fraværskuratorens møde for en national ret, når denne kurator er beskikket i henhold til national ret, ikke svarer til, at sagsøgte giver møde i henhold til forordningens artikel 24.

5. Dernæst vil jeg redegøre for, hvorfor ækvivalensprincippet inden for EU-rettens anvendelsesområde og under de omstændigheder, der gør sig gældende i hovedsagen, ikke pålægger de nationale retsinstanser at forelægge en forfatningsdomstol spørgsmålet om en national lovs overensstemmelse med henblik på en generel annulation af denne lov, når de mener, at loven er i strid med chartret. En bestemmelse i intern ret om en sådan forpligtelse er ikke i strid med EU-retten, hvis den nationale rets

1 — Originalsprog: fransk.

2 — EUT 2001 L 12, s. 1.

pligt til at anvende EU-rettens bestemmelser og sikre den fulde virkning heraf, om nødvendigt ved på eget initiativ at undlade at anvende alle bestemmelser i national lovgivning, der er i strid med EU-retten, og dens beføjelser til at indbringe præjudicielle spørgsmål for Domstolen hverken ophæves, suspenderes, reduceres eller forsinkes.

I – Retsforskrifter

A – Forordning nr. 44/2001

6. I henhold til artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 finder denne anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset domsmyndighedens art.

7. I forordningens artikel 2, stk. 1, bestemmes det, at personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, med forbehold af bestemmelserne i forordningen skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.

8. I afdeling 7 med overskriften »Aftaler om værneting« bestemmer forordningens artikel 24 følgende:

»For så vidt som en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne forordning, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 22 er enekompetent.«

9. Artikel 26, stk. 1, i forordning 44/2001 har følgende ordlyd:

»Såfremt en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat, men ikke giver møde, erklærer den pågældende ret sig på embeds vegne inkompetent, hvis den ikke er kompetent efter reglerne i denne forordning.«

10. I forordningens kapitel III med overskriften »Anerkendelse og fuldbyrdelse« fremgår det af artikel 34, stk. 2, at en afgørelse ikke anerkendes, såfremt det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke er blevet forkyndt for den udeblevne sagsøgte i så god tid og på en sådan måde, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre han har undladt at tage skridt til at anfægte retsafgørelsen, selv om han havde mulighed for at gøre det.

B – Østrigsk ret

1. Forfatningsretten

11. I henhold til § 89 i österreichische Bundes-Verfassungsgesetz (den østrigske forfatning, herefter »forfatningen«) kan hverken de almindelige retter eller Oberster Gerichtshof – som i henhold til forfatningens § 92 er den øverste instans i civile sager og straffesager – annullere almindelige love på grund af forfatningsstridighed. Hvis de mener, at en almindelig lov er forfatningsstridig, skal de indsende en begæring til Verfassungsgerichtshof (forfatningsdomstolen).

12. I medfør af forfatningens § 140, stk. 6 og 7, har Verfassungsgerichtshofs annullation af en lov generel virkning, og den er bindende for de almindelige retter.

13. Ifølge fast retspraksis har Oberster Gerichtshof gentagne gange uden at rette henvendelse til Verfassungsgerichtshof fra sag til sag tilsidesat lovbestemmelser, der er i strid med den EU-ret, der finder direkte anvendelse, ved således at anvende princippet om EU-rettens forrang. Verfassungsgerichtshof har ligeledes hidtil fundet, at en eventuel modsigelse mellem en østrigsk lov og EU-retten skal løses på grundlag af dette princip. En sådan modsigelse fører således ikke til en annullation af loven som følge af forfatningsstridighed i henhold til forfatningens § 140.

14. I en afgørelse af 14. marts 2012 fraveg Verfassungsgerichtshof imidlertid denne retspraksis og fastslog, at den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), finder direkte anvendelse i Østrig og har samme rang som forfatningen. De rettigheder, der sikres i EMRK, er forfatningssikrede rettigheder. Derfor mener Verfassungsgerichtshof, at det på baggrund af ækvivalensprincippet skal prøves, på hvilken måde og i hvilke sager rettigheder i henhold til chartret kan gøres gældende på grundlag af den nationale retsstilling.

15. Verfassungsgerichtshof tilføjer, at forfatningens rettighedsbeskyttelsesordning beror på princippet om, at forfatningsdomstolen som den eneste instans skal tage stilling til generelle normers, nemlig loves og bekendtgørelses, tilsidesættelser og som eneste instans skal have beføjelse til at ophæve sådanne retsregler.

16. Forfatningsdomstolen konkluderer derfor, at ækvivalensprincippet på grundlag af den nationale retsstilling medfører, at også de rettigheder, der er garanteret i chartret, på chartrets anvendelsesområde udgør et prøvelseskriterium i forbindelse med den almindelige prøvelse af retsregler, navnlig i henhold til forfatningens §§ 139 og 140.

17. Endelig understregede Verfassungsgerichtshof, at der ikke foreligger en pligt til forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol, når et retligt spørgsmål ikke er afgørende for afgørelsen, dvs. når besvarelsen af dette spørgsmål, hvori den end måtte bestå, ikke kan have nogen indflydelse på afgørelsen af retsvisten. Dette er på chartrets anvendelsesområde tilfældet, hvis en forfatningsretligt sikret rettighed, navnlig en rettighed i henhold til EMRK, har samme anvendelsesområde som en ret i chartret. I et sådant tilfælde følger forfatningsdomstolens afgørelse derfor af den østrigske forfatning, uden at der er grundlag for at indhente en præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF.

18. Den forelæggende ret oplyser, at det vil kunne betyde, at det, når en østrigsk lov er i strid med EU-retten, og navnlig chartret, er umuligt at afhjælpe dette direkte i forbindelse med den almindelige procedure ved at anvende princippet om forrang, og at de almindelige retter er forpligtede til i henhold til ækvivalensprincippet at indsende en begæring til Verfassungsgerichtshof, uden at det går ud over muligheden for at indbringe et præjudicielt spørgsmål for Domstolen.

2. Retsplejeloven

19. Det fremgår af § 115 i Zivilprozessordnung (retsplejeloven, herefter »ZPO«) i den udgave, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, at forkyndelse for personer, hvis forkyndelsessted er ukendt, i princippet skal ske gennem offentlig bekendtgørelse. Det præciseres ligeledes, at optagelse i et register over offentlige kundgørelser er foreskrevet.

20. I ZPO's § 116 bestemmes det, at retten i forbindelse med personer, for hvem der på grund af ukendt opholdssted alene kunne ske forkyndelse gennem offentlig bekendtgørelse, efter anmodning eller på embeds vegne skal beskikke en fraværskurator, såfremt disse personer som følge af forkyndelsen for dem skulle foretage en processuel handling til varetagelse af deres rettigheder, og navnlig hvis det dokument, der skulle forkyndes, indeholder en tilsigelse af den pågældende. I henhold til ZPO § 117 skal kuratorbeskikkelsen bekendtgøres ved offentlig kundgørelse i registeret over offentlige kundgørelser, hvori enhver ved hjælp af edb-baseret dataoverførsel kan få indsigt.

21. Endelig fremgår det af ZPO's § 230, at retten ligeledes straks skal prøve, om den har international kompetence. Såfremt det ikke er tilfældet, skal førsteinstansretten på embeds vegne afvise sagen. Hvis retten derimod har kompetence, skal den forkynde stævningen for sagsøgte med henblik på, at denne kan fremsætte bemærkninger.

II – De faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen

22. Den 12. oktober 2009 anlagde B m.fl. sag ved Landesgericht Krems an der Donau (førsteinstansret) mod A med påstand om, at denne skal betale erstatning og renter. De hævder, at A har bortført deres ægtefælle, henholdsvis far i Kasakhstan. De baserer de østrigske retsinstitutters kompetence på den omstændighed, at A skulle have sin sædvanlige bopæl på østrigsk område.

23. Efter flere forgæves forsøg på forkyndelse viste det sig, at A ikke længere havde bopæl på forkyndelsesadressen, og der blev på begæring af B m.fl. ved kendelse af 27. august 2010 beskikket en fraværskurator i medfør af ZPO's § 116.

24. Denne fraværskurator indgav efter forkyndelse af stævningen et svarskrift, hvori han nedlagde påstand om afvisning og fremsatte talrige materielle indsigelser. Kuratoren anfægtede ikke i dette svarskrift de østrigske retters internationale kompetence.

25. Efter at være blevet gjort bekendt med den sag, der var anlagt mod ham, meddelte A, at han havde befuldmægtiget et advokatkontor, der nu repræsenterede ham, og anmodede om, at alle fremtidige henvendelser blev rettet til dette kontor. A anfægtede nu også de østrigske retters internationale kompetence, idet han præciserede, at de relevante faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen fandt sted i Kasakhstan. Ifølge A var denne manglende kompetence ikke omfattet af fraværskuratorens intervention, idet denne ikke har haft nogen kontakt med ham og heller ikke havde kendskab til de relevante faktiske omstændigheder. A oplyste ligeledes, at han på grund af fare for sit liv måtte holde sin bopæl hemmelig, idet han præciserede, at han havde forladt Østrig permanent længe inden sagsanlægget.

26. Landesgericht Krems an der Donau erklærede derfor, at den ikke havde international kompetence, og afviste søgsmålet med den begrundelse, at A opholder sig på Republikken Maltas område, og at fraværskuratorens fremmøde ikke indebærer, at der er givet møde i henhold til artikel 24 i forordning nr. 44/2001.

27. B m.fl. appellerede denne kendelse. Rekursinstansen gav sagsøgerne medhold i deres rekurs til prøvelse af denne kendelse og forkastede indsigelsen om manglende international kompetence. Ifølge denne instans fastsætter forordning nr. 44/2001 alene en prøvelsespligt for retten af dens internationale kompetence, hvis sagsøgte ikke medvirker i henhold til denne forordnings artikel 26, og den internationale kompetence skal i øvrigt alene prøves efter indsigelse fra sagsøgte. Rekursinstansen tilføjede, at den processuelle handling, der blev udført af en fraværskurator, som er forpligtet til at varetage sagsøgtes interesser, efter østrigsk ret har den samme retsvirkning som en handling, der udøves af en udpeget befuldmægtiget.

28. A iværksatte således en kassationsanke for den forelæggende ret til prøvelse af denne kendelse. Han mener, at en sådan kendelse tilsidesætter kontradiktionsprincippet i henhold til EMRK's artikel 6 og chartrets artikel 47, for så vidt som sagsøgte ikke har kendskab til, at der er anlagt sag mod ham.

29. B m.fl. har derimod i deres svarskrift, der er indgivet til den forelæggende ret, gjort gældende, at beskikkelsen af en fraværskurator er en garanti for, at deres grundlæggende ret til en effektiv domstolsprocedure ligeledes i henhold til disse bestemmelser overholdes.

30. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvordan artikel 24 i forordning nr. 44/2001 og chartrets artikel 47 skal fortolkes, og har besluttet at udsætte sagen og forelægge flere præjudicielle spørgsmål for Domstolen.

III – De præjudicielle spørgsmål

31. Oberster Gerichtshof forelægger følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:

- »1) Kan det af det EU-retlige »ækvivalensprincip« ved gennemførelsen af EU-retten vedrørende en procedureordning, hvori de almindelige domstole, der skal træffe afgørelse vedrørende sagens realitet, ganske vist også skal efterprøve, om love er i strid med forfatningen, men ikke har kompetence til generelt at ophæve love, idet dette blev forbeholdt en forfatningsdomstol, der er organiseret på en særlig måde, udledes, at de almindelige domstole i de tilfælde, hvor en lov er i strid med [chartrets] artikel 47 [...], under proceduren også skal henvende sig til forfatningsdomstolen med henblik på generel ophævelse af loven og ikke blot kan undlade at anvende loven i det konkrete tilfælde?
- 2) Skal chartrets artikel 47 fortolkes således, at den er til hinder for en procedurebestemmelse, hvorefter en ret, der ikke har international kompetence, beskikker en fraværskurator for en part, hvis opholdssted ikke kan fastlægges, og denne derefter ved »at give møde« bindende kan udvirke den internationale kompetence?
- 3) Skal artikel 24 i [forordning nr. 44/2001] fortolkes således, at sagsøgte alene »giver møde« som omhandlet i denne bestemmelse, når den relevante processuelle handling foretages af den sagsøgte selv eller af en af den pågældende befuldmægtiget retsrepræsentant, eller gælder dette også ubegrænset, når der gives møde ved en i henhold til den enkelte medlemsstats lovgivning beskikket fraværskurator?»

IV – Bedømmelse

32. Indledningsvis mener jeg, som A, den østrigske og den italienske regering samt Europa-Kommissionen har fremført, at det andet og det tredje spørgsmål, hvori Domstolen anmodes om at fortolke artikel 24 i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal besvares først, hvorefter det første spørgsmål, der kun er relevant, hvis det andet og tredje spørgsmål besvares således, at EU-retten er til hinder for en national lovgivning som den, der er tale om i hovedsagen, besvares.

A – *Det andet og det tredje spørgsmål*

33. Med det andet og det tredje spørgsmål, som jeg foreslår behandlet samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 24 i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at den i henhold til national ret beskikkede fraværskurators møde for en national ret svarer til, at sagsøgte giver møde i henhold til forordningens artikel 24, hvilket således medfører en stiltiende accept af denne rets internationale kompetence.

34. Det skal understreges, at der i tvisten i hovedsagen blev beskikket en fraværskurator i medfør af ZPO's § 116, da B m.fl.'s stævning ikke kunne forkyndes, eftersom forkyndelsesstedet var ukendt.

35. Begrebet »at give møde« i henhold til artikel 24 i forordning nr. 44/2001 defineres ikke i denne forordning. Jeg mener, at det skal defineres selvstændigt i EU-retten, for så vidt som den pågældende forordning har til formål at forbedre det indre markeds funktion via indførelse af bestemmelser, der bl.a. kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede³. En forskellig fortolkning af dette begreb vil dog kunne bringe realiseringen af dette mål i fare. Artikel 24 i denne forordning skal således fortolkes på baggrund af den ordning og de mål, der er fastsat i forordningen.

36. Denne bestemmelse udgør en stiltiende accept af den rets kompetence, for hvilken sagsøgte giver møde, selv om denne retsinstans ikke nødvendigvis har kompetence i henhold til de regler, der er indført med forordning nr. 44/2001. Denne undtagelse, der ikke gælder for reglerne om enekompetence i forordningens artikel 22, udgør en dispensation fra den kompetenceordning, der indføres med den pågældende forordning, og skal derfor fortolkes stramt.

37. De regler, der indføres med forordning nr. 44/2001, har til formål at skabe en højere grad af forudsigelighed for borgerne og er baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium for kompetence⁴, der følger en regel, som længe har været fastsat i den civile retspleje, nemlig actor sequitur forum rei. Denne principielle kompetence foretrækkes frem for alle andre, idet det antages, at domstolene dér, hvor sagsøgte har bopæl, i princippet har den tætteste tilknytning til tvisten.

38. Da dette ikke altid er korrekt, fastsætter forordning nr. 44/2001 særlige kompetenceregler, der finder anvendelse, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund⁵. Bl.a. har de kompetenceregler, der er indført på forsikringsområdet, i forbindelse med forbrugeraftaler eller individuelle arbejdskontrakter til formål at beskytte den svageste part via regler, der er mere gunstige for denne parts interesser⁶. Behovet for at fortolke artikel 24 i forordning nr. 44/2001 stramt er således så meget desto vigtigere, som denne fortolkning vil kunne føre til, at der afviges fra de mere beskyttende kompetenceregler.

39. Den stiltiende accept af den rets kompetence, for hvilken sagsøgte giver møde, har til formål at bidrage til en anerkendelse og en hurtig fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet af en retsinstans, hvis kompetence de to parter har accepteret, også selv om denne retsinstans i realiteten ikke havde kompetence til at påkende tvisten. Hvis retten i fuldbyrdelsesstaten således foranlediges til at kontrollere, om den ret, der har truffet afgørelsen⁷, havde kompetence, er det nødvendigt at undgå, at den førstnævnte ret bestrider den sidstnævnte rets kompetence på grundlag af forordning nr. 44/2001, selv om parterne i tvisten har givet deres samtykke til denne kompetence, idet sagsøgte har givet møde uden at bestride denne kompetence. Som Kommissionen har understreget, er det således alene sagsøgtes adfærd, der afgør retsinstansens kompetence i dette tilfælde.

40. Vi ser her hele betydningen for sagsøgte, som giver møde, af, at denne træffer afgørelse på det bedst mulige grundlag om den stiltiende accept af en rets kompetence, når denne ret normalt ikke har kompetence. Lad os tage eksemplet med en aftale indgået af en forbruger. Lad os forestille os, at denne forbruger af den erhvervsdrivende medkontrahent indbringes for domstolene i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende har bopæl. Normalt er artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 til hinder for, at disse retsinstanser har kompetence, idet forbrugeren er den svage part, og de kompetente

3 — Jf. første og anden betragtning til forordning nr. 44/2001.

4 — Jf. artikel 2 i og 11. betragtning til denne forordning.

5 — Jf. 11. betragtning til forordningen.

6 — Jf. 13. betragtning til den pågældende forordning.

7 — Denne mulighed findes fremover kun i sager om forsikringsaftaler, forbrugerftaler og for de områder, der er omfattet af enekompetence; jf. denne forordnings artikel 35, stk. 1 og 2.

retsinstanter således er retsinstanterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren er bosiddende. Hvis forbrugeren imidlertid giver møde ved retsinstanterne i førstnævnte medlemsstat uden at bestride deres kompetence, har disse kompetence i henhold til artikel 24 i denne forordning⁸, og afgørelsen skal således anerkendes af retsinstanden i fuldbyrdelsesstaten.

41. Denne betydning af at sikre, at sagsøgte er bekendt med konsekvenserne af at »give møde« i henhold til artikel 24 i forordning nr. 44/2001, fremgår fremover klart af den nye tekst, der omarbejder denne forordning, nemlig Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område⁹. Artikel 24 i forordning nr. 44/2001 ændres således, og der tilføjes et nyt stykke. Heraf fremgår det, at »[m]ed hensyn til spørgsmål omfattet af afdeling 3, 4 eller 5 skal retten, såfremt forsikringstageren, den sikrede, en begunstiget i henhold til forsikringsaftalen, den skadelidte, forbrugeren eller arbejdstageren er den sagsøgte, inden den fastslår, at den har kompetence i henhold til stk. 1, sikre sig, at sagsøgte er orienteret om sin ret til at bestride rettens kompetence og om retsvirkningerne af at give møde eller af ikke at give møde«¹⁰.

42. Det er således afgørende, at den stiltiende værnetingsaftale kun accepteres, når alle parter i tvisten, navnlig sagsøgte, bevidst har valgt denne kompetence på bekostning af den retsinstant, der normalt har kompetence i henhold til de regler, der indføres med forordning nr. 44/2001.

43. Jeg kan derfor ikke se, hvordan man, når sagsøgte ikke alene ikke giver møde personligt, men heller ikke har kendskab til, at der er anlagt sag mod ham, kan mene, at denne har givet en velinformeret accept, »frit«, for at bruge det adverbium, som Domstolen benyttede i dommen i sagen ČPP Vienna Insurance Group¹¹, af den rets kompetence, for hvilken han ikke giver møde.

44. Den omstændighed, at fraværskuratoren giver møde for at repræsentere ham, ændrer ikke herved.

45. I Hendrikman og Feyen-dommen¹² fastslog Domstolen således, at en sagsøgt, som ikke har kendskab til den mod ham anlagte sag, og for hvem der for retten i domsstaten møder en advokat uden fuldmagt fra sagsøgte, overhovedet ikke har mulighed for at varetage sine interesser. Han må betragtes som udebleven i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i artikel 27, nr. 2), i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager¹³, også selv om sagsbehandlingen for retten i domsstaten har været kontradiktorisk¹⁴. Den sag, der gav anledning til den pågældende dom, vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt retten i den stat, begæringen rettes til, kan undlade at anerkende retsafgørelser, der er truffet over for en sagsøgt, som ikke forskriftsmæssigt og rettidigt har fået forkyndt eller meddelt det indledende processkrift i sagen, og som ikke har været gyldigt repræsenteret under sagen, når afgørelserne, som følge af at en angivelig repræsentant for sagsøgte har givet møde for retten i domsstaten, ikke er truffet over for en udebleven sagsøgt.

8 — Jf. i denne retning dom ČPP Vienna Insurance Group, sag C-111/09, EU:C:2010:290, præmis 25-30.

9 — EFT L 351, s. 1.

10 — Jf. artikel 26, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012.

11 — EU:C:2010:290.

12 — C-78/95, EU:C:1996:380.

13 — EFT 1978 L 304, s. 17. Konventionen som ændret ved efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltræden af denne konvention.

14 — Dommens præmis 18.

46. Domstolen mener ikke, at en afgørelse, selv om den kan betegnes som kontradiktorisk, kan anerkendes, når sagsøgte ikke selv har givet sin advokat fuldmagt, eller når sagsbehandlingen er sket uden hans vidende. Selv om den foreliggende sag er forskellig fra den sag, der gav anledning til Hendrikman og Feyen-dommen¹⁵, idet der i førstnævnte sag er tale om sagsbehandlingsens indledende fase og i den anden sag om gennemførelsesproceduren, står det imidlertid fast, at det i begge sager er den ret til forsvar, som garanteres i chartrets artikel 47, der kan blive ramt.

47. Jeg mener således ikke, at en fraværskurator, der er beskikket på vilkår som dem, der gør sig gældende i hovedsagen, kan forsvare sagsøgtes interesser bedst muligt og således sikre overholdelse af de rettigheder, der garanteres med nævnte artikel 47. Denne kurator er kun i besiddelse af nogle af oplysningerne om tvisten, nemlig dem, som sagsøgeren har givet. Han kan derfor ikke varetage forsvaret af sagsøgte ordentligt. Han er heller ikke efter min opfattelse i besiddelse af væsentlige elementer, der giver ham mulighed for eventuelt at bestride den internationale kompetence hos den ret, som sagsøgeren har indbragt søgsmålet for, idet spørgsmålet om kompetence i international ret aldrig er enkelt. En sagsøgt, der ikke har været bekendt med sagen og desuden ikke har kunnet vælge sin advokat, kan ikke være gyldigt repræsenteret ved den pågældende ret.

48. Ikke blot har en sagsøgt, der som A på et senere tidspunkt bliver bekendt med den sag, der er anlagt mod ham, ikke længere mulighed for at bestride, at de retsinstanser, for hvilke sagen er indbragt, har kompetence, der bliver også truffet en afgørelse, som er gyldig på hele EU's område, og som er baseret på en procedure, der ikke er i overensstemmelse med chartrets artikel 47, hvilket ikke er acceptabelt.

49. Jeg mener ikke, at Hypoteční banka-dommen¹⁶ sætter spørgsmålstegn herved. I denne dom kendte Domstolen for ret, at muligheden for at fortsætte sagen uden sagsøgtes vidende ved hjælp af forkyndelse af stævningen for en procesværge, der er udpeget af den ret, for hvem sagen er indbragt, begrænser sagsøgtes ret til forsvar. Denne begrænsning er imidlertid begrundet, når henses til en sagsøgers ret til effektiv beskyttelse, eftersom denne ret ville bortfalde, såfremt en sådan sag ikke kunne anlægges¹⁷. Domstolen fremførte endvidere, at sagsøgeren i modsætning til sagsøgte, som i tilfælde, hvor denne er blevet frataget muligheden for faktisk at forsvare sig, har mulighed for at sikre sig, at retten til forsvar overholdes, ved i henhold til artikel 34, nr. 2), i forordning nr. 44/2001 at anfægte den dom, som er afsagt mod ham, risikerer at blive berøvet enhver mulighed for domstolsprøvelse¹⁸.

50. Selv om jeg kan forstå Domstolens ønske om i den pågældende dom at beskytte både retten til forsvar og sagsøgerens rettigheder, idet den ønsker at undgå situationer, hvor en sagsøger ikke har adgang til domstolsprøvelse, består hovedforskellen i forhold til den foreliggende sag i, at sagsøgte, dvs. A, ikke længere kan bestride de østrigske retsinstansers kompetence, hvis fraværskuratoren anses for at have givet møde i henhold til artikel 24 i forordning nr. 44/2001. Desuden må vi ikke glemme, at A's bopæl i modsætning til de faktiske omstændigheder i den sag, der gav anledning til Hypoteční banka-dommen¹⁹, er kendt og beliggende på en anden medlemsstats område. B m.fl. har således mulighed for at anlægge sag ved retsinstanserne i den medlemsstat, på hvis område A er bosiddende, nemlig ved de maltesiske retsinstanser.

51. Jeg mener derfor ikke, at det samme ræsonnement som det, der blev anvendt i Hypoteční banka-dommen, kan finde anvendelse i den foreliggende sag.

52. Desuden taler et andet element for den tese, som jeg slår til lyd for. Det drejer sig om eksistensberettigelsen af artikel 26 i forordning nr. 44/2001.

15 — EU:C:1996:380.

16 — C-327/10, EU:C:2011:745.

17 — Præmis 53.

18 — Præmis 54.

19 — EU:C:2011:745.

53. I denne forordnings afdeling 8 med overskriften »Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse« har EU-lovgiver været omhyggelig med at indsætte denne artikel, som i stk. 1 bestemmer, at såfremt en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat, men ikke giver møde, erklærer den pågældende ret sig på embeds vegne inkompetent, hvis den ikke er kompetent efter reglerne i denne forordning.

54. I rapporten vedrørende konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, udarbejdet af P. Jénard²⁰, som forelå før forordning nr. 44/2001, blev den artikel, der svarer til forordningens artikel 26, betegnet som »en af de vigtigste bestemmelser«²¹. Det præciseres desuden heri, at sagsøgte udeblivelse ikke kan sidestilles med en stiltiende værnetingsaftale, at det ikke er tilstrækkeligt, at retten godtager sagsøgerens erklæring om kompetence, og at den af sagsøgeren må forlange bevis for dens internationale kompetence. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at afgørelsen, såfremt sagsøgte ikke giver møde, træffes af en kompetent ret, og således at give sagsøgte størst mulig retsbeskyttelse under hovedsagen²².

55. Nyttetvirkningen af artikel 26 i forordning nr. 44/2001 og dermed garantien for, at retten til forsvar respekteres, ville imidlertid blive bragt i fare, hvis det, at en fraværskurator giver møde ved retten, i henhold til forordningens artikel 24 var tilstrækkeligt til, at denne ret har kompetence, selv om det er ubestrideligt, at denne ret ikke har kompetence til at påkende tvisten.

56. Endelig er den foreliggende sag i sig selv et godt eksempel på, hvad det var, EU-lovgiver ønskede at undgå, da denne indførte den kompetenceordning, der er omhandlet i forordning nr. 44/2001. I den foreliggende sag er det således ubestridt, at A ikke er bosiddende på østrigsk område. Hvis det accepteres, at fraværskuratorens møde svarer til, at sagsøgte giver møde i henhold til forordningens artikel 24, vil det betyde, at en ret i en medlemsstat har kompetence, selv om den ikke har nogen tilknytning til tvistens realitet. Jeg skal således understrege, at B m.fl. er kasakhiske statsborgere og bosiddende i Kasakhstan, at A ligeledes er kasakhisk statsborger og er bosiddende på maltesisk område, og endelig at de faktiske omstændigheder i hovedsagen har fundet sted på kasakhisk område.

57. Hvis artikel 24 i forordning nr. 44/2001 fortolkes på denne måde, svarer det i realiteten til, at denne ret hver gang har international kompetence på bekostning af de regler, der indføres med denne forordning, selv om en udenlandsk domstol er mere hensigtsmæssig på grund af den tilknytning, den kan have til tvisten.

58. På grundlag af det ovenstående mener jeg, at artikel 24 i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at fraværskuratorens møde for en national ret, når denne kurator er beskikket i henhold til national lovgivning, ikke svarer til, at sagsøgte giver møde i henhold til forordningens artikel 24.

B – *Det første spørgsmål*

59. Med sit første spørgsmål spørger den forelæggende ret Domstolen, om de nationale retsinstanser i henhold til ækvivalensprincippet er forpligtede til at indbringe spørgsmålet om overensstemmelsen af en national lov, som de finder er i strid med chartret, for en forfatningsdomstol med henblik på en generel annullation af denne lov i stedet for blot at undlade at anvende denne lov i den foreliggende sag i overensstemmelse med princippet om EU-rettens forrang.

20 — EFT 1979 C 59, s. 1.

21 — Jf. bemærkningen til artikel 20 på s. 39 i denne rapport.

22 — Ibidem.

60. Grunden til, at den forelæggende ret stiller Domstolen dette spørgsmål, skal findes i Verfassungsgerichtshofs retspraksis, idet denne har fastslået, at ækvivalensprincippet, når rettigheder garanteret i EMRK som rettigheder med samme rang som forfatningen kan indbringes for den, kræver, at dette forfatningsmæssige søgsmål også gælder for de rettigheder, der garanteres i chartret. Den forelæggende ret mener derfor, at det ikke længere er muligt blot at undlade at anvende den lov, der er i strid med EU-retten, i den foreliggende sag i overensstemmelse med EU-rettens forrang, men at de nationale retter nu er forpligtede til at spørge Verfassungsgerichtshof, om denne lov, som de mener er i strid med EU-retten, er overensstemmende.

61. Hvad dernæst angår de konsekvenser, som den nationale ret må drage i tilfælde af en konflikt mellem bestemmelserne i national ret og de rettigheder, der er sikret ved chartret, følger det af fast retspraksis, at en national ret, som inden for rammerne af sin kompetence skal anvende EU-rettens bestemmelser, er forpligtet til at sikre den fulde virkning af disse regler og om fornødent af egen drift undlade at anvende enhver modstridende bestemmelse i national lovgivning, endog en senere national bestemmelse, uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne ad lovgivningsvejen eller ved ethvert andet forfatningsmæssigt middel²³.

62. Forpligtelsen i den nationale ret til at bringe nationale bestemmelser i overensstemmelse med chartrets forskrifter, når den er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde, afhænger alene af den pågældende medlemsstats vilje og henhører under dens suverænitet.

63. I denne forbindelse afhænger retningslinjerne for gennemførelsen af denne interne forfatningsmæssige forpligtelse også af medlemsstaten selv med et grundlæggende forbehold, nemlig at gennemførelsen af dette valg ikke kan tilsidesætte principperne i Simmenthal-dommen²⁴ og den efterfølgende retspraksis, sådan som den bl.a. kommer til udtryk i Melki og Abdeli-dommen²⁵.

64. I sidstnævnte dom fremhævede Domstolen sin faste retspraksis, hvorefter enhver bestemmelse i en national retsorden eller enhver lovgivningsmæssig, administrativ eller retslig praksis, som har til følge, at EU-rettens virkning begrænses ved, at den dommer, der er kompetent til at anvende EU-retten, frakendes mulighed for, når han anvender denne, at foretage, hvad der kræves for at udelukke nationale lovgivningsbestemmelser, der måtte udgøre en hindring for EU-reglernes fulde virkning, er uforenelig med de krav, der følger af selve EU-rettens natur. Dette ville være tilfældet, såfremt løsningen af en konflikt mellem en bestemmelse i EU-retten og en national lov var forbeholdt en anden myndighed end den dommer, der er udset til at sikre EU-rettens anvendelse, og denne myndighed havde en særlig skønsbeføjelse, endog selv om den hindring, der således ville opstå for EU-rettens fulde virkning, kun var midlertidig²⁶.

65. Det følger heraf, at den procedure, som den interne forfatningsret har valgt for at sikre gennemførelsen af dens principper, ikke kan resultere i, at de beføjelser, som den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, har til at varetage sine opgaver, og som i henhold til ovennævnte retspraksis består i at ophæve eller undlade at anvende en national lov, der er i strid med EU-retten, ophæves, suspenderes, mindskes eller forsinkes.

66. Anvendelsen af ækvivalensprincippet sætter på ingen måde spørgsmålstejn ved denne retspraksis.

67. I henhold til dette princip må processuelle regler for søgsmål til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret²⁷.

23 — Jf. dom Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis.

24 — 106/77, EU:C:1978:49.

25 — C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363.

26 — Præmis 44 og den deri nævnte retspraksis.

27 — Jf. dom Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, præmis 36.

68. I den foreliggende sag kan jeg dog ikke se, hvordan den omstændighed, at man undlader at anvende en national lov, der er i strid med EU-retten i en given tvist, skulle være mindre gunstig for borgeren end en særskilt procedure til prøvelse af forfatningsmæssigheden med henblik på en generel annullation af en sådan lov. Snarere tværtimod. Som den forelæggende ret selv har gjort gældende, er gennemførelsen af en sådan procedure relativt tung, og den medfører udgifter og ekstra forsinkelser for borgerne, selv om den nationale ret har mulighed for at fastslå, at en national lov er uforenelig med EU-retten direkte i forbindelse med en tvist, som er indbragt for den, og undlade at anvende denne lov, hvorved borgerne sikres øjeblikkelig beskyttelse.

69. Da det ville have den paradoksale virkning at svække princippet om EU-rettens forrang, finder ækvivalensprincippet, sådan som det er udformet, ikke anvendelse i en situation som den, der er beskrevet i hovedsagen.

70. Henset til det ovenstående mener jeg, at ækvivalensprincippet inden for EU-rettens anvendelsesområde og under de omstændigheder, der gør sig gældende i hovedsagen, ikke pålægger de nationale retsinstanser at forelægge en forfatningsdomstol spørgsmålet om en national lovs overensstemmelse med henblik på en generel annullation af denne lov, når de mener, at loven er i strid med chartret. En bestemmelse i intern ret om en sådan forpligtelse er ikke i strid med EU-retten, hvis den nationale rets pligt til at anvende de EU-retlige bestemmelser og sikre den fulde virkning heraf, om nødvendigt ved på eget initiativ at undlade at anvende alle bestemmelser i national ret, der er i strid med EU-retten, og dens beføjelser til at indbringe præjudicielle spørgsmål for Domstolen hverken ophæves, suspenderes, reduceres eller forsinkes.

V – Forslag til afgørelse

71. På grundlag af samtlige ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen, at den svarer Oberster Gerichtshof således:

- »1) Artikel 24 i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at det, at en fraværskurator, beskikket i henhold til national ret, giver møde for den nationale ret, ikke svarer til, at sagsøgte har givet møde i henhold til forordningens artikel 24.
- 2) Inden for EU-rettens anvendelsesområde og under de omstændigheder, der gør sig gældende i hovedsagen, pålægger ækvivalensprincippet ikke de nationale retsinstanser at forelægge en forfatningsdomstol spørgsmålet om en national lovs overensstemmelse med henblik på en generel annullation af denne lov, når de mener, at loven er i strid med Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

En bestemmelse i intern ret om en sådan forpligtelse er ikke i strid med EU-retten, hvis den nationale rets pligt til at anvende de EU-retlige bestemmelser og sikre den fulde virkning heraf, om nødvendigt ved på eget initiativ at undlade at anvende alle bestemmelser i national ret, der er i strid med EU-retten, og dens beføjelser til at indbringe præjudicielle spørgsmål for Domstolen hverken ophæves, suspenderes, reduceres eller forsinkes.«